

Událost a „směřování“

Připustíme-li úvahy o „událostech“ jako nejvýznamnější struktuře dějící se skutečnosti (dějícího se světa), pak musíme domýšlet zejména povahu *směřování* každé takové (pravé) události k tomu, o čem můžeme mluvit jako o „vlastním uskutečnění“, ačkoliv zajisté nejde *jen* o ně. (Každá událost svým výkonem neuskutečňuje jen sebe, nýbrž – přinejmenším může uskutečňovat – vždycky také něco nového, co tu ještě ani vně nebylo, co mění nejen situaci uvnitř dějící se události, nýbrž i něco v jejím okolí.) Aristotelés zavedl pro takové směřování resp. pro jeho myšlenkové uchopení termín *télos*, tedy – jak to překládáme – konec, cíl, účel. Zároveň ovšem je třeba vidět úzkou myšlenkovou souvislost s významem tohoto termínu ještě význam jiného termínu, totiž *dynamis*, což tradičně, ale velmi problematicky překládáme jako „možnost“. *Télos*, tedy „cíl“, je skutečný, i když nebyl ještě plně uskutečněn: je skutečný ‚v možnosti‘ (později se mluvilo o „modu“ možnosti). V průběhu mnoha staletí se z chápání slova „možnost“ zcela vytratila složka hybnosti, tedy „dynamiky“, která v onom řeckém slově *dynamis* byla (stejně jako byla v Aristotelově umělém termínu *energeia*). Dnes však už je nám mnohým naprosto srozumitelné, že *bytí* musí být svým jsoucím (jakožto subjektem) vykonáváno, tedy že přechod od jedné aktuální jsoucnosti k další není ničím automatickým, nýbrž že to je *ergon*, dílo, tedy „práce“, výkon, vytváření (někdy dokonce tvorba). Ovšem i zde je třeba se mít na pozoru, neboť jsme si zvykli chápat tvorbu jako produkci, ještě přesněji jako způsobení následku, vyprodukování produktu. Ve skutečnosti je pro každý „výkon“ směrodatné ono „směřování“ k cíli, jímž ovšem není něco předem přesně určeného či stanoveného, neboť toho „cíle“ (*télos*) lze dosáhnout jen jakýmsi „kompromisem se skutečností“, rozumí se s předmětnými (i nepředmětnými) okolnostmi, zkrátka se „situací“. Nesmíme se nechat mýlit tím, že fyzika a fyzikové nedbají výchylek a nepravidelností, ale pracují matematicky s ideálním „průměrem“ resp. s maximálně frekventovanými průběhy; lépe se orientujeme, když si blíže povšimneme, jak obtížně se zachovávají „normy“ a jak se vždy znovu při „re-produkci“ uplatňuje jedinečnost se svými zvláštnostmi (kterou statistika nebere na vědomí jinak než jako omyl nebo náhodu). Právě proto musíme bedlivě odlišovat směřování k němuž (napodobování, setrvačnosti) od směřování k ještě nejsoucím, nerealizovanému „cíli“.

(Písek, 140417-1.)